

การสื่อสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
บ้าน ส.ว.นอก หมู่ที่ 2 ตำบลสุคีริน อำเภอสुकิริน จังหวัดนราธิวาส

The Communication for Participation Development in Empowering Procedure of Saving
for Production Group in Ban Sor Wor Nork, Moo 2, Sukhirin Subdistrict, Sukhirin District,
Narathiwat Province.

ชินีเพ็ญ มะลิสูวรรณ¹
Chineephen Malisuwana¹

¹ หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และสื่อดิจิทัล คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านส.ว.นอก หมู่ที่ 2 ตำบลสุคีริน อำเภอสुकิริน จังหวัดนราธิวาส เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์ภาคสนาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการสื่อสารของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คือ การสื่อสารจากล่างขึ้นบน และการสื่อสารแนวระนาบ มาจากการสื่อสารผ่านการทบทวนการดำเนินงานจากการเก็บเงินสัจจะสะสม การส่งใช้เงินกู้ การอนุมัติให้กู้ การตรวจสอบ และการส่งเสริม 2) กลยุทธ์ที่ทำให้เกิดการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วม คือ การคัดเลือกสื่อบุคคล ที่ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส มีความเป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติ รวมทั้งยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก และสื่อเฉพาะกิจจากการสร้างกิจกรรมเครือข่าย โดยการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด โรงทำน้ำดื่ม บั่มน้ำมัน ธนาคารข้าว การเลี้ยงปลา และการทำปุ๋ย 3) ผลที่เกิดจากการสื่อสาร คือ ไม่ปรากฏว่ามีผู้กู้คนใดไม่ส่งเงินกู้ สมาชิกพึ่งตนเองได้ และขอความช่วยเหลือในส่วนของภาครัฐน้อยลง

คำสำคัญ : การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม/ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

Abstract

The purpose of this quantitative research was to study the communication for participation development in empowering procedure of saving for production group in Ban Sor Wor Nork, Moo 2, Sukhirin subdistrict, Sukhirin district, Narathiwat province. The in-depth interviews, group conversations, and field observation were employed. The descriptive analysis was used for data analysis.

The results were as follows:

- 1) The communication formats of saving for production group were upward communication and horizontal communication which were from communication via the procedure review of Sadja money saving , loan payment, loan approval, check, and support.
- 2) The strategy of participated communication was the selection of population media. Their positions were the committees of saving for production group which were considered by honesty, transparency, neutrality, and open-mindedness. Also, the specialized media of network activity was

employed for establishing the marketing demonstration center, drinking water plant, gas station, bank for rice, fish culture, and fertilizer production.

3) The communication results were the loan was paid by every borrower. Moreover, the members could depend on themselves. Lastly, the requirement of government assistance was at a low level.

Keywords: participated communication/ the saving for production group

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ระบุว่า ศักยภาพและระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยหลายด้านยังต่ำกว่าเป้าหมายและไม่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้ การแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำยังต้องเร่งดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศจึงมีความสำคัญจากการสำรวจการติดตามระดับความรู้และการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชน พ.ศ. 2559 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ คาดว่าภาวะเศรษฐกิจของประเทศเป็นปัจจัยสำคัญเป็นอันดับแรก เมื่อไหร่ที่เศรษฐกิจดี ประชาชนมีอาชีพที่สร้างรายได้อย่างมั่นคง แนวโน้มการออมของภาคครัวเรือนก็น่าจะมีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดีขึ้น ประกอบกับปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการออมในหลายช่องทาง โดยการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ให้ถึงประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการออมเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในอนาคต

บ้านส.ว.นอก หมู่ที่ 2 ตำบลสุคริบน อำเภอสุคริบน จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านที่ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติผู้นำเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่น จากการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งเป็นรางวัลที่ได้รับจากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้ สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน (2554) ได้ระบุว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นการผสมผสานระหว่างแนวคิดของสหกรณ์การเกษตร เครดิตยูเนียน และสินเชื่อเพื่อการเกษตร โดยใช้ “เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน” ทำให้คนมีคุณธรรมมีการช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทร แบ่งปันซึ่งกันและกัน เกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของเสียงส่วนใหญ่ เคารพในกฎกติกาที่มาจากข้อตกลงร่วมกัน เกิดการเรียนรู้การบริหารจัดการเงินของตนเองเพื่อจัดสรรผลประโยชน์ และจัดเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิก ทำให้ชุมชนมีแหล่งทุนในการประกอบอาชีพเป็นของตนเอง ลดการพึ่งพิงแหล่งทุนจากภายนอกชุมชน และที่สำคัญที่สุดคือเป็นการฝึกคนให้มีความอดทน มีสัจจะ มีระเบียบวินัยในการใช้เงิน รู้จักใช้จ่ายเงินอย่างมีเหตุมีผล มีความเหมาะสมพอประมาณกับตนเองและครอบครัวเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัวและชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

จากข้อความข้างต้นที่กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย ซึ่งบ่งบอกถึงการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่ง อรรถชัย ก๊กผล (2552) กล่าวว่า ในการทำงานเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขหรือหลักการที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) การมีส่วนร่วมต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจที่จะเข้าร่วม เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหา/ตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ 2) กระบวนการมีส่วนร่วมต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค และขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วม 3) การมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพ/อิสรภาพที่จะตัดสินใจว่าจะเลือกหรือจัดให้มีการมีส่วนร่วมหรือไม่เกิดจากการบังคับ หรือขู่เข็ญจากผู้ใดเหนือกว่า ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารทั้งด้านที่เป็นข้อเท็จจริงและด้านที่เป็นความคิด ความรู้สึก ความคาดหวังได้ถูกแสดงออกอย่างหลากหลายลุ่มลึกและสมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การวินิจฉัยปัญหาและการเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหาหลากหลายและตรงกับความต้องการมากขึ้น ผลที่ตามมาคือทำให้การตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและการวางแผนดำเนินไปได้อย่างรอบรู้รอบคอบและรอบด้านยิ่งขึ้น โดยการที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นที่จะต้องมีความรู้ และมีข้อมูลข่าวสารเพียงพอ ในนโยบายที่ตนต้องการมีส่วนร่วม ข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นของหน่วยงานที่เป็นผู้ริเริ่มสม (ลักษณะ ไชยเสรีรัฐ, 2549)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาศือสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปขยายต่อยังกลุ่มอื่นๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านส.ว.นอก หมู่ที่ 2 ตำบลสุคีริน อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์ที่ทำให้เกิดการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านส.ว.นอก หมู่ที่ 2 ตำบลสุคีริน อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส
3. เพื่อศึกษาผลที่เกิดจากการสื่อสารของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านส.ว.นอก หมู่ที่ 2 ตำบลสุคีริน อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก
 - 1.1 คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ พิจารณาจากตำแหน่งและประสบการณ์ จำนวน 5 คน
 - 1.2 สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พิจารณาจากสมาชิกเกรด A คือ ผู้ที่ส่งสัจจะตรงต่อเวลาไม่ขาด ส่งเงินกู้ตรงเวลาไม่ขาด ส่งเงินสัจจะหรือเงินต้นเพิ่มขึ้น และมีผู้ค้าเข้มแข็งรับผิดชอบผู้กู้ได้ จำนวน 7 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยชั้นทำการศึกษารูปแบบการสื่อสาร กลยุทธ์ที่ทำให้เกิดการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วม และผลที่เกิดจากการสื่อสารของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านส.ว.นอก หมู่ที่ 2 ตำบลสุคีริน อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส
3. ขอบเขตด้านพื้นที่

เก็บข้อมูลวิจัย ณ ที่ทำการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้าน ส.ว.นอก หมู่ที่ 2 ตำบลสุคีริน อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส
4. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาดำเนินการ 6 เดือน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาศือสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้าน ส.ว.นอก หมู่ที่ 2 ตำบลสุคีริน อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

1. **หลักการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต** ประกอบด้วย 1) ความรู้สึกเป็นเจ้าของให้กับสมาชิกทุกคน ทำให้เกิดความรับผิดชอบ และช่วยกันดูแลเอาใจใส่ในการดำเนินงานของกลุ่ม 2) การพึ่งตนเอง ฝึกนิสัยประหยัด และอดออม โดยนำเอาคุณสมบัติพิเศษ 3 ประการ ของชาวชนบท คือ ความซื่อสัตย์ ความอดทน มารวมกันในรูปกลุ่ม ทำให้มีการรวมเงินทุนชุมชนเป็นของตนเอง ลดการพึ่งพาแหล่งทุนจากภายนอกหมู่บ้าน 3) หลักคุณธรรม ใช้การออมทรัพย์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน เพื่อให้คนมีคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และความไว้วางใจ 4) หลักการควบคุมกันเอง สมาชิกกลุ่มทุกคนจะต้องให้ความสนใจดูแลความเคลื่อนไหว และตรวจสอบซึ่งกันและกัน (สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน, 2554)

2. **การสื่อสาร** หมายถึง การใช้ช่องทางต่าง ๆ ในอันที่จะทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (information exchange) การแลกเปลี่ยนความหมาย (shared meaning) ระหว่างสมาชิกในสังคม การตีความสาร (message interpretation) สามารถสะท้อนให้เห็นถึงมิติการสื่อสารในเชิงการสร้างร่วมมือกัน (participatory communication) บนทิศทางของความสัมพันธ์แนวระนาบ (horizontal communication) และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารสองทาง (two-way communication) (ปารีชาติ สถาปิตานนท์, 2551)

3. **หลักการมีส่วนร่วม** ในการทำงานเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขหรือหลักการที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) การมีส่วนร่วมต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจที่จะเข้าร่วม เพราะจะทำให้เกิด

ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหา/ตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ 2) กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค และขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วม 3) การมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพ/อิสรภาพที่จะตัดสินใจว่าจะเลือกหรือจัดให้มีการมีส่วนร่วมหรือไม่เกิดจากการบังคับ หรือขู่เข็ญจากผู้ที่เหนือกว่า (อรทัย ก๊กผล, 2552)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.1 คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) พิจารณาจากตำแหน่งและประสบการณ์ ประกอบด้วย 1) นายประดิษฐ์ จันทร์ศิริ ตำแหน่งเหรียญกษาปณ์ 2) นายบุญน้อย จันทร์โชติ ตำแหน่งประธานเงินกู้ 3) นายไสว มินทการ ประธานกรรมการฝ่ายอำนวยการ 4) นางสลักจิต โฉมอุโผ ประธานกรรมการฝ่ายตรวจสอบ 5) นายประภาส เพชรรัตน์ ประธานกรรมการฝ่ายส่งเสริม

1.2 สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) พิจารณาจากสมาชิกเกรด A คือ ผู้ที่ส่งสัจจะตรงต่อเวลาไม่ขาด ส่งเงินกู้ตรงเวลาไม่ขาด ส่งเงินสัจจะหรือเงินต้นเพิ่มขึ้น และมีผู้ค้าเข้มแข็งรับผิดชอบผู้กู้ได้ จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่ม แบบสังเกต เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกกลุ่มมีพื้นที่ในการพูดคุย ตอบคำถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของเครื่องมือที่สร้างขึ้นก่อนนำไปใช้กับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม และทำการตรวจสอบคุณภาพ เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ (Content Validity) และแนวทางที่ครอบคลุมของคำถาม และทำการแก้ไขข้อบกพร่องต่อไป ซึ่งการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะพูดคุยในประเด็นที่เตรียมไว้อย่างชัดเจน โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์ภาคสนาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยให้ความสำคัญกับมุมมองของเจ้าของปัญหา (lay views) ใช้การพรรณนาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ตามประเด็นเนื้อหาที่ศึกษา แบ่งแยกเป็นกลุ่มตามเนื้อหา ตัวแปร และประเด็นหลักตามที่กำหนด คัดสรรข้อมูลที่ต้องการ และนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปพร้อมข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการสื่อสารของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้าน ส.ว. นอก เริ่มต้นจากพัฒนาการผู้ประสานงานตำบลสุคีริน ปี พ.ศ. 2532 คือ นายพิเชฐ ลิ้มสถาพร เจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน 5 เป็นผู้เข้ามาให้ความรู้ในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีการส่งผู้นำไปเข้าร่วมอบรม ประชุม ศึกษาดูงานตามสถานที่ต่างๆ จนผู้นำในหมู่บ้านเล็งเห็นความสำคัญในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยให้ชื่อว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้าน ส.ว. นอก สมาชิกก่อตั้ง จำนวน 37 คน จากทั้งหมด 4 ครัวเรือน

การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้าน ส.ว. นอก ได้แบ่งคณะกรรมการออกเป็น 4 ฝ่าย ประกอบด้วย 1) ฝ่ายอำนวยการ 2) ฝ่ายเงินกู้ 3) ฝ่ายตรวจสอบ และ 4) ฝ่ายส่งเสริม โดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เป็นลายลักษณ์อักษรและปฏิบัติตามหน้าที่ คณะกรรมการและสมาชิกมีการจัดทำแผนการดำเนินงานและนำไปปฏิบัติร่วมกันผ่านการจัดประชุมประจำเดือน โดยจะพบกันในวันที่ส่งสัจจะสะสม ทุกวันที่ 14 ของเดือน ระหว่างเวลา 09.00 – 15.00 น. ซึ่งการประชุมเป็นไปตามระเบียบของกลุ่ม สำหรับการเข้าร่วมประชุมของสมาชิก มีการประชาสัมพันธ์รับทราบอย่างทั่วถึงให้ความสำคัญในการประชุมโดยพร้อมเพียงโดยสมาชิกเข้าร่วมประชุม ร้อยละ ๕๐ – ๗๕ ในการพิจารณาเงินกู้ คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ เป็นไปตามระเบียบ มีการตรวจสอบ และมีหลักฐานตรวจสอบชัดเจน

การดำเนินงานมีการจัดลำดับความสำคัญ และประสานให้เกิดความเข้าใจกัน โดยแบ่งการให้กู้ออกเป็น 3 ประเภท คือ กู้สามัญ จำนวน 100,000 บาท กู้พิเศษ (ต้องมีหลักฐาน) จำนวน 490,000 บาท กู้ฉุกเฉิน จำนวน 1,000 บาท ไม่เสียดอกเบี้ย 1 เดือน การบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แบ่งเป็น เงินเฉลี่ยคืน 20% เงินปันผล 69% เงินสะสม 0.5% เงินสวัสดิการ 0.5% ซึ่งการเคลื่อนไหวของเงินกู้ ในช่วงเดือน ตุลาคม ถึง เดือนธันวาคม จะไม่มีการปล่อยกู้ เก็บเงินไว้กับ กรรมการ 700,000 บาท/เดือน เงินสัจจะ 190,000 บาท ผู้ที่กู้เกินวงเงินจะไม่สามารถถอนเงินคืนได้ โดยสมาชิกกลุ่มสามารถ ตรวจสอบความถูกต้องได้จากคณะกรรมการที่ปฏิบัติหน้าที่

2. กลยุทธ์ที่ทำให้เกิดการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วม

2.1 การคัดเลือกสื่อบุคคล ที่ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส มีความเป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติ รวมทั้งยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ประกอบด้วย

2.1.1 นายประดิษฐ์ จันทร์ศิริ ตำแหน่งเหรัญญิก สามารถควบคุมสมาชิกให้อยู่ในระเบียบได้อย่างดี จึงได้รับความไว้วางใจสูงสุดจากสมาชิก

2.1.2 นายบุญน้อย จันทร์โชติ ตำแหน่งประธานเงินกู้ สามารถกำกับดูแลการเงินของกลุ่มฯ ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งเงินสัจจะสะสม และเงินกู้ มีการหมุนเวียนเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ส่วนใหญ่ใช้บริการเงินกู้แก่สมาชิก ส่วนน้อยที่นำฝากธนาคาร เป็นที่ไว้วางใจของสมาชิกด้านการเงินอย่างที่สุด จึงเป็นผู้ควบคุมการเงินทั้งหมดของกลุ่มภายใต้ ระเบียบที่กำหนด

การเก็บเงินสัจจะสะสม คณะกรรมการฝ่ายอำนวยการ จำนวน 4 คน เป็นผู้รับผิดชอบ โดยแบ่งออกเป็น 4 สายๆละ ประมาณ 120-150 คน จัดเก็บทุกวันที่ 14 ของเดือน ระหว่างเวลา 09.00 – 15.00 น. ซึ่งพบว่านายประดิษฐ์ จันทร์ศิริ เหรัญญิก เป็นผู้มอบบาทสูงสุด สมาชิกให้ความเคารพศรัทธา จึงส่งเงินสัจจะสะสมไม่เคยขาด กรณีขาดส่งกรรมการจะไป ตามถึงบ้านสมาชิก

การส่งใช้เงินกู้และการอนุมัติให้กู้ พบว่ากรรมการมีการจัดลำดับการกู้และได้พิจารณาอย่างยุติธรรมก่อน ปล่อยเงินกู้ โดยยึดหลักที่ว่า “คนกู้ไม่แก่คนค้าไม่ผู้ได้ หรือคนกู้ไม่ผู้ คนค้าต้องเป็นไม่แก่” ในวันที่ 14 ของเดือน จะจัด คณะกรรมการให้กู้ จำนวน 1 คน และเก็บเงินกู้คืน จำนวน 3 คน นอกจากนี้ยังพบว่า ระเบียบกลุ่มฯ ห้ามคณะกรรมการค้า ประกันผู้กู้ทุกราย ผู้กู้จะต้องหาผู้ค้ำประกัน จำนวน 2 ราย ในการให้กู้ไม่เกินที่ระเบียบกลุ่มฯ กำหนด (3 เท่าของเงินฝาก) กรณีผู้กู้ขอเงินกู้เกินที่ระเบียบกำหนดจะต้องหาหลักทรัพย์ที่มีมูลค่าไม่น้อยกว่าเงินที่ต้องการกู้ ในระยะเวลาที่ผ่านมาไม่ ปรากฏว่าไม่มีผู้กู้คนใดไม่ส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หากพบทางคณะกรรมการจะไล่เบียดกับผู้ค้ำประกันเป็นอันดับแรก ซึ่งผู้ค้ำ ประกันยินยอมจ่ายหนี้ในงวดนั้นให้แก่คณะกรรมการก่อนจะไปไล่เบียดจากผู้กู้ (ผู้ตนเองค้ำประกัน)

สำหรับคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบ จะทำการตรวจสอบค่อนข้างน้อย พบว่ามีการตรวจปีละไม่เกิน 2 ครั้ง ซึ่งทุกครั้งมีความถูกต้อง โปร่งใส ส่วนคณะกรรมการฝ่ายส่งเสริมแทบจะไม่ต้องทำหน้าที่อะไรเลย เพราะสมาชิกสามารถ บอกถึงความมีศักยภาพของกลุ่มฯ ได้ทุกเรื่อง รวมถึงความสามารถของคณะกรรมการที่มีความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และโปร่งใส อย่างต่อเนื่อง

2.2 การขยายผลกิจกรรมจากสื่อเฉพาะกิจ ประกอบด้วย การจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด โรงทำน้ำดื่ม บั๊มน้ำมัน ธนาคารข้าว การเลี้ยงปลา และการทำปุ๋ย โดยมีการสอบถามประชาชนในหมู่บ้าน สอบถามถึงสถานที่ดำเนินการ หลังจากจำหน่ายจะแบ่งเงินแก่ผู้ลงทุนในกิจกรรมในวงเงินเท่ากันแก่สมาชิกทุกคน เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีความรู้สึกถึงความ เป็นเจ้าของร่วมกัน แก้ไขปัญหาข้อข้องของแพง โดยวิธีรวมกันซื้อ รวมกันขาย

3. ผลที่เกิดจากการสื่อสารของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ผลที่เกิดจากการสื่อสารของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า 1) ไม่มีผู้ขาดส่งเงินสัจจะแม้แต่รายเดียว ในรอบ 3 ปี ที่ผ่านมา 2) สมาชิกเพิ่มวงเงินสัจจะขึ้น เฉลี่ยรายละ 200 บาท 3) ผู้กู้ส่งเงินกู้ครบถ้วนก่อนเวลา หรือตรงเวลาถึง 99% 4) ผู้ส่งไม่ตรงเวลาจะถูกส่งคมลงโทษ เช่น ไม่ให้ความช่วยเหลืองานศพ ไม่ให้เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน ไม่ไปมาหาสู่ 5) เกิดความรัก ความสามัคคี ระหว่างประชาชนทั้งใน และนอกหมู่บ้านยิ่งขึ้น 6) สมาชิกพึ่งตนเองได้ และขอความช่วยเหลือ ในส่วนของภาครัฐน้อยลง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบการสื่อสารของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คือ การสื่อสารจากล่างขึ้นบน ซึ่งเป็นการสื่อสารจากสมาชิกไปสู่คณะกรรมการ จัดว่าเป็นการสื่อสารสองทาง (Two-way communication) ข้อดีคือ ทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สมาชิกในการออมทรัพย์ ทำให้คณะกรรมการได้รับข่าวสารใหม่ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ทำให้คณะกรรมการสามารถเข้าใจความคิดเห็นของสมาชิกได้ดีขึ้นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น และทำให้คณะกรรมการสามารถเข้าใจและหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น สิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่กลุ่ม ทั้งนี้แอดเลอร์ และเอเล็มฮอธ (Adler & Elemhorst, 1996 อ้างถึงในรชชพร โกมลเสวิน, 2547) พบว่า การสื่อสารจากบนลงล่างนั้น สมาชิกมักจะเห็นว่าโอกาสที่จะทำการสื่อสารในลักษณะดังกล่าวไปยังคณะกรรมการเป็นไปได้ยากและมีความเสี่ยงสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อข่าวสารดังกล่าวเป็นข่าวสารเชิงลบ ดังนั้น คณะกรรมการควรพิจารณาเลือกรับข่าวสารที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ข้อมูลข่าวสารจากสมาชิกสู่คณะกรรมการบางครั้งได้รับการบิดเบือนถ้อยคำ หรือระงับเรื่อง หรือมีการดัดแปลงข้อมูลข่าวสารนั้น เนื่องจากข่าวสารนั้นต้องผ่านหลายขั้นตอนกว่าจะถึงผู้บังคับบัญชาระดับสูง

นอกจากนั้น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้าน ส.ว.นอก หมู่ที่ 2 ตำบลสุคริบน อำเภอสุคริบน จังหวัดนครราชสีมา ได้อาศัยการสื่อสารแนวระนาบ จากการสื่อสารผ่านการทบทวนการดำเนินงานจากการเก็บเงินสัจจะสะสม การส่งใช้เงินกู้ การอนุมัติให้กู้ การตรวจสอบ และการส่งเสริม สอดคล้องกับปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2551) ที่กล่าวว่า การใช้ช่องทางต่าง ๆ ในอันที่จะทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (information exchange) การแลกเปลี่ยนความหมาย (shared meaning) ระหว่างสมาชิกในสังคม การตีความสาร (message interpretation) สามารถสะท้อนให้เห็นถึงมิติการสื่อสารในเชิงการสร้างความร่วมมือกัน (participatory communication) บนทิศทางของความสัมพันธ์แนวระนาบ (horizontal communication) และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารสองทาง (two-way communication)

กลยุทธ์ที่ทำให้เกิดการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมเกิดจากการคัดเลือกสื่อบุคคล ที่ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส มีความเป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติ รวมทั้งยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับข้อมูลของ กาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2549) โดยกล่าวว่า สื่อบุคคล มีคุณลักษณะเป็นสื่อที่มีความน่าเชื่อถือ (credibility) ความน่าไว้วางใจ (trustworthiness) และทักษะการสื่อสาร (communication skill) ความสำคัญของสื่อบุคคลอีกประการหนึ่งคือ สื่อบุคคลนั้นมีขีดความสามารถในการทำงานที่จะหาไม่ได้ในสื่อประเภทอื่นๆ เช่น การสื่อสารที่จัดการความขัดแย้งได้ ซึ่งลักษณะของสื่อบุคคลที่สร้างผลกระทบในเชิงความสัมพันธ์กับผู้รับสาร เกณฑ์ที่นิยมวัดมากที่สุด คือ 1) ความน่าเชื่อถือของสื่อบุคคล (credibility) ที่มีจะมาจากการพิสูจน์ด้วยผลงาน หรือมาจากการใช้เวลาสั่งสมยาวนาน 2) ความน่าไว้วางใจของสื่อบุคคล (trustworthiness) สื่อบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีเจตนาดี เป็นผู้พร้อมให้ความช่วยเหลือ เป็นผู้มีคุณธรรม เสียสละเพื่อส่วนรวม 3) ความเป็นผู้ทันสมัย (modern man) เช่น ลักษณะการติดต่อกับโลกภายนอก (cosmopolitan) การเป็นบุคคลที่กว้างขวางเป็นที่รู้จัก (sociable) การเป็นผู้ที่รู้จักการปรับตัว และ 4) ทักษะทางด้านการสื่อสาร (communication skill)

กิจกรรมเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประกอบด้วย โดยการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด โรงทำน้ำดื่ม บัมน้ำมัน ธนาคารข้าว การเลี้ยงปลา และการทำปุ๋ย ซึ่งสำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน (2552) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการขยายกิจกรรมจากการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อ 1) ฝึกหัดให้สมาชิกมีความเข้าใจ มีความรู้ มีความสามารถในการขาย 2) เป็นการฝึกหัดการนำเงินไปลงทุนให้เกิดดอกผลเพิ่มพูนขึ้น 3) เพื่อช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และประชาชน ในหมู่บ้านสามารถซื้อสินค้าในราคาประหยัด 4) ปกป้องกันถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางโดยการรวมกันขาย ผลผลิตของสมาชิก 5) ต้องการให้สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีความรู้ ความสามารถด้านการค้าขายในระดับชุมชน และขยายสู่ธุรกิจในอนาคต

กิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้น จัดเป็นสื่อเฉพาะกิจประเภทสื่อกิจกรรมที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อใช้สำหรับการสื่อสารที่สนับสนุนกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ จำนวนและกลุ่มผู้รับสารมีลักษณะแน่นอน (ระวีวรรณ ประกอบผล, 2545) ซึ่งเกศินี จุฑาวิจิตร (2548) กล่าวว่า ลักษณะที่สำคัญของการใช้สื่อกิจกรรมเป็นสื่อเฉพาะกิจเพื่อการพัฒนา ได้แก่ การเลือกกิจกรรมที่กลุ่มเป้าหมายสนใจ โดยเน้นให้กลุ่มเป้าหมาย และผู้สนใจที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รับทั้งสาระตามวัตถุประสงค์ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นเหล่านี้ จะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมายด้วย เช่น ถ้ากลุ่มเป้าหมาย

เป็นชาวบ้านในชนบท สิ่งที่จะต้องระลึกถึงประการหนึ่ง คือ ช่วงเวลาของการจัดกิจกรรม ซึ่งการที่เราจะตอบคำถามได้นั้นคงต้องอาศัยการสังเกตวิถีชีวิตของชาวบ้าน

ผลที่เกิดจากการสื่อสารของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า ไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดคนใดไม่ส่งเงินกู้ สมาชิกพึ่งตนเองได้ และขอความช่วยเหลือในส่วนของภาครัฐน้อยลง สอดคล้องกับแนวคิดของสุรสิทธิ์ วิทยารัฐ (2549) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงจากผลของการสื่อสารอาจก่อให้เกิดผล 3 ประการ คือ การเปลี่ยนแปลงความรู้ (Knowledge Change) การเปลี่ยนทัศนคติ (Attitude Change) และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Practice Change) ซึ่งผลของการสื่อสารดังกล่าวเกิดจากองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารที่ประกอบไปด้วยผู้ส่งสารที่ทำการส่งข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยผ่านช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคล และสื่อกิจกรรมไปยังสมาชิก และเมื่อผู้รับสารได้รับสารนั้นแล้วย่อมเกิดปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น โดยสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นอาจเปลี่ยนแปลงด้านความรู้สึนึกคิด อารมณ์ รวมไปถึงความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมของผู้รับสารนั้นด้วย

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กรมการพัฒนาชุมชนควรลดบทบาทเรียนความสำเร็จของการขับเคลื่อนการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และจัดทำคู่มือเพื่อขยายผลการดำเนินงานไปยังพื้นที่อื่นๆ

1.2 กรมการพัฒนาชุมชนควรศึกษาความยั่งยืนของกิจกรรมเครือข่ายที่มาจากการขยายผลของการขับเคลื่อนการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาการสื่อสารของสื่อบุคคลที่ส่งผลให้การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประสบความสำเร็จ

2.2 ควรศึกษาคุณสมบัติหรือลักษณะเฉพาะของผู้รับสารที่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ดี

3. การนำไปใช้ประโยชน์

สามารถนำรูปแบบ วิธีการการสื่อสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้าน ส.ว.นอก หมู่ที่ 2 ตำบลสุคีริน อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส ไปใช้กับพื้นที่อื่นๆที่มีบริบทใกล้เคียง โดยเฉพาะพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2549). ใต้ฟ้ากฟ้าแห่งการศึกษาสื่อบุคคลและเครือข่ายการสื่อสารภาพรวมจากงานวิจัย.

กรุงเทพฯ : สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

เกศินี จุฑาวิจิตร. (2548). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2551). การสื่อสารประเด็นสาธารณะและการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ระวีวรรณ ประกอบผล. (2545). องค์ประกอบและกระบวนการสื่อสาร. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 3 (หน้า 148-149). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชานิเทศศาสตร์.

รชงพร โกมลเสวิน. (2547). พฤติกรรมสื่อสารองค์กร. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาทฤษฎี และพฤติกรรม การสื่อสาร หน่วยที่ 9 (หน้าที่ 82-83). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชานิเทศศาสตร์.

ลักษณ์ ไชยเสริฐ. (2549). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในคณะกรรมการตรวจสอบติดตามการบริหารงานตำรวจนครบาล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน. (2552). คู่มือการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต. กรมการพัฒนาชุมชน.

กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน. (2554). แนวทางการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.

กรมการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.

สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2549). การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือสวนสุนันทา.
อรรถัย ก๊กผล. (2552). คู่คิด คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ :
เจริญสนิทวงศ์การพิมพ์.